

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністрів юстиції України

Денису МАЛЮСЬЦІ

Голові Державної міграційної
служби України

Наталії НАУМЕНКО

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України та Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

У межах реалізації зазначених вище норм законодавства України було виявлено прогалину в законодавстві, яка суттєво впливає на стан додержання права засуджених та осіб, взятих під варту, щодо подання заяв до органів Державної міграційної служби України про визнання особою без громадянства.

Так, під час здійснення розгляду звернення засудженого до довічного позбавлення волі П., який утримується в державній установі «Вінницька установа виконання покарань (№ 1)», щодо доставляння (конвоювання) його до приміщення управління Державної міграційної служби України у Вінницькій області для подання заяви про визнання особою без громадянства і подальшого документування паспортом громадянина України для призначення пенсії, було встановлено, що заява про визнання особою без громадянства подається за формою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня

2021 р. № 317 «Деякі питання визнання особою без громадянства» повнолітньою дієздатною особою – **особисто**.

Між тим конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених із установ попереднього ув'язнення здійснюється військовими частинами та підрозділами Національної гвардії України та органами внутрішніх справ України за місцем їх дислокації відповідно до Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних справ, Державної судової адміністрація України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, а також Порядку організації несення служби черговими змінами охорони і конвоювання підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 05.07.2022 № 178.

Разом з тим, вимоги Інструкції з організації охорони кримінально-виконавчих установ закритого типу Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 17.08.2018 № 48/5 ДСК (зі змінами), розповсюджуються виключно на виправні колонії Державної кримінально-виконавчої служби України.

Відповідно до пункту 4 розділу I Інструкції із забезпечення режиму, охорони і нагляду за особами, які тримаються у слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 13.12.2019 № 73/5 ДСК, до основних функцій охорони та нагляду належить – переміщення ув'язнених (засуджених) по території слідчого ізолятора та їх охорона, а також переміщення ув'язнених (засуджених) зустрічними автомобільними вартами до слідчого ізолятора з обмінних пунктів та у зворотному напрямку, до закладів охорони здоров'я для надання медичної допомоги або обстеження.

Водночас, відповідно до статті 6 Закону України «Про попереднє ув'язнення» особи, які перебувають у місцях попереднього ув'язнення, мають обов'язки і права, встановлені законодавством для громадян України, з обмеженнями, що передбачені цим Законом та іншими нормативно-правовими актами. Правове становище іноземних громадян і осіб без громадянства, які перебувають у місцях попереднього ув'язнення, визначається законодавством України, що передбачає права і обов'язки цих осіб під час перебування їх на території України, з обмеженнями, які встановлені цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Відтак виникає ситуація, за якої особи, взяті під варту не мають можливості особисто подати заяву про визнання особою без громадянства у зв'язку із перебуванням у місцях попереднього ув'язнення.

Звертаю увагу, що відповідно до Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсним та знищення паспорта громадянина України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 302 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 745), особа, яка відбуває покарання в установах виконання покарань або стосовно якої обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, або яка перебуває на тривалому стаціонарному лікуванні в закладах МОЗ закритого типу, подає документи для оформлення (у тому числі замість втраченого або викраденого), обміну паспорта через уповноважену особу територіальному підрозділу ДМС за місцем розташування адміністрації відповідної установи, місця попереднього ув'язнення або закладу.

Відтак виявлена прогалина в законодавстві позбавляє осіб, які утримуються в місцях несвободи Міністерства юстиції України, права на подання заяви про визнання особою без громадянства.

Ураховуючи думку Конституційного Суду України, викладену у Рішенні від 27 лютого 2018 року № 1-р/2018, зокрема, що принцип правової визначеності вимагає від законодавця чіткості, зрозумілості, однозначності правових норм, їх передбачуваності (прогнозованості) для забезпечення стабільного правового становища людини, беручи до уваги думку Конституційного Суду України, висловлену у Рішенні від 23 січня 2020 року № 1-р/2020, зокрема, що юридична визначеність передбачає, що законодавець повинен прагнути чіткості та зрозумілості у викладенні норм права, вважаю, що норми Порядку розгляду заяв про визнання особою без громадянства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 317, потребують приведення у відповідність до вимог статті 8 Конституції України щодо дотримання принципу верховенства права та його складової – правової/юридичної визначеності законодавства, а відтак і врегулювання порядку подання заяви про визнання особою без громадянства особами, які відбувають покарання в установах виконання покарань або стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

З метою усунення виявленої прогалини в законодавстві та забезпечення додержання права подання засудженими та особами, взятими під варту, заяв про визнання особою без громадянства до органів Державної міграційної служби України, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 3, 13, 15 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

В И М А Г А Ю:

1. Розглянути подання та вжити заходів спрямованих на розроблення проєкту постанови Кабінету Міністрів України про внесення змін до Порядку розгляду заяв про визнання особою без громадянства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 317, в частині

врегулювання порядку подання повнолітніми дієздатними особами, які відбувають покарання в установах виконання покарань або стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, подавати відповідні заяви через уповноважену особу адміністрації установи виконання покарань чи місця попереднього ув'язнення, а також внесення відповідного проєкту постанови на розгляд Кабінету Міністрів України у встановленому порядку.

2. Про результати розгляду подання та вжиті заходи прошу повідомити мене у встановлений Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» строк.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Іващенко Ірина, Рубанова Катерина 2987069

 UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№8796.2/Ж-19291.3/23/23/43.4 від 04.10.2023
КЕП: Лубінець Д. В. 04.10.2023 22:31
5FBB77F7B650371D04000000E88D010044560300